

Istèrrida

de Frantziscu Casula, Presidenti de sa Giuria

Medas maistus, babbus, mammas e iscientis mi pregontant: ma, a ita serbit sa Língua sarda? Ma pruschetotu: a ita serbit a dda insenniai me in iscola?

Funt prus de una e de differenti genia is motivatzionis – didàticas, culturalis, educativas, civilis – chi ponint s'apretu de fàiri inтраi inderetura su Bilinguismu in s'iscola.

Pedagogistas, linguistas, glotòlogus, psicanalistas e po fintzas psichiатras pentzant difatis ca sa preséntzia de sa “língua mamma” e de sa cultura de su logu in su curriculum iscolàsticu arrisurtint no cosa de currégiri ma istrepus chi no podeus fàiri a mancu de tènneri, ca ammanniant e no ismenguant, chi no “istrubbant” antzis favoressint s'isvilupu comunicativu de is iscientis poita ca allutant in manera positiva is dinàmicas de s'isvilupu.

Mescamenti sa “língua mamma” (sa sarda po nosu) serbit:

- Po ammanniai is cumpeténtzias de is iscientis, sumpepari in sa comunicatzioni, in s'atinadura e in sa cumparàntzia cun àterus sistemas;
- po pigai possuessu de totu is ainas de sa connoscéntzia chi agiudant in s'imparu de àteras línguas;
- po afortiai sa connoscéntzia de s'identidadi “etno-linguística” e “etno-istórica”, sendu prima iscientis e apustis óminis e féminas mannus;
- po donai un'entina noa a s'esperiéntzia iscolàstica, umana e civili, aciochendu a pari is arreixinis nostas;
- po cumbàtiri sa timoria, aunendu is giovanus a un humus de baloris artus de sa civiltadi sarda: s'amparu e su “comunitarismu” in primis;
- po sodigai e ndi bogai de mesu s'idea de “sardu” e totu su chi est sardu che cosa chi atruessat in mesu, cumentis e chi siat una nexi, che un'impriastu, de nc'istesiai aillargu, de si ndi bregungiri;
- po assusai e favoressi, prus che àteru contras a is “anarfabetus nous”, sèmpiri prus bantaxeris, sumpepari in sa comunicatzioni, in sa poboresa de fueddus imperaus, su status linguísticu. Chi oindí arresurtat a èssiri, intramesu is giovanus e is iscientis, póburu, de pagu profetu e totu cuguzau.

Intamis, postu ca su strúmbulu de is capassidadis linguísticas depit movi apustis de àiri scegau su “background” linguísticu, culturali, personali, de s'iscienti e de su giovanu, no po ddu poderai acapiu téteru a su connotu ma, a s'imbessi, po nd'ammanniai s'arrichesa linguística, s'educatzioni a duas línguas serbit no sceti in s'imparu de sa língua: si ponit iteu fintzas cumentis de aina **po cumentzai a aparixai sa diferéntzia culturali, de sa derrota, de su “spainamentu” e de sa dificuttadi aici comentis de s'arfabetizatzioni dudosa de sa mellus parti de is istudiantis**, nòdia a totus, chi pertocat s'iscola primària ma fintzas cussa de is iscolas mannas. Ma s'istúdiu de sa língua sarda impunnat prus atesu de custas indennas, mancai siant importantis meda.

S'istúdiu e sa connoscéntzia de sa língua sarda, podit èssiri unu médiu ispantosu po s'imparu e s'afortiamentu de sa connoscéntzia de sa língua italiana e de àteras línguas, chentza de èssiri unu “istrubbu”, una méngua, at a èssiri in s'interis un'aciunta, chi favoressit e no contrariat s'imparu de sa cultura e de s'isvilupu intelletuali e umanu deunudotu. Custu gràtzias a sa sustàntzia e a sa cuncàmbia chi nd'apillat de unu cunfrontu fitianu intramesu is codixis comunicativus de línguas e de culturas diferentis, poita ca su bilinguismu est fatu de culturas intreveradas a pari, est a nai a bivi e a pigai parti a is assótzius culturalis chi ddas ant pesadas, is duas línguas e culturas, sarda e italiana po cumentzai, po si pòdiri allargai apustis, chentza de ndi pòdiri fai de mancu, aintru de una sotziedadi “globalizzata” che sa nosta, a àteras línguas e culturas, europeas e mundialis. Sa língua sarda ca est sustàntzia istórica arrica e sintzilla, est sinnu de un'identidadi “etno-antropologica” e sotziali s'arresurtau làdinu de una comunidadi chi tenit arréixinis in sa traditzioni e in sa cultura cosa sua. Una língua chi però no est frimma, círdina che unu fòssili o unu bronzitu nuraxesu, ma si nd'istrantaxat lestra in su tempus, si cunfrontat e intrat in giogu, intrat in s'àndala de sa linguística noa, istabbilendu cuncàmbias cun is àteras línguas. Po custu agiudat e fait crèsciri sa vida sotziali e culturali. In custu modu sa língua, no est isceti unu médiu po si cumprèndiri, ma est su modu de èssiri e de bivi de unu pópulu, su modu de

lassai in donu sa cultura, s'istória e sa tradizioni.

Sa língua sarda a s'acabbada, sendu sa parti prus forti de sa sienda de tradizionis e de su connotu, abarrat a fundóriu – po imperai una moda de nai de Giuanni Lilliu- *“de s'identidadi de sa Sardínnia e de s'esisténtzia de is Sardus, cumentis natzioni e cumente pópulu, chi affundat is arreixinis in su sentidu tuvudu de s'istória cosa sua, diversa e no comuna contras a cuss'istória e a sa cultura mediterrànea e europea avedali”*.

Assumit unu valori èticu, etnico-nazionali e antropologicu e, chi boleus, fintzas políticu, chi bolit nai riscatu de s'ísula e de su diritu e doveri a si governai dreteminai de sei etotu.

Custu no bolit nai ca s'Identidadi nosta depat èssiri unu modu po arrefudai e po s'arrenconai a una parti: depit èssiri intamis arreconnota comentis de su mólliu po si abarrai aintru de su mundu e po arrelatai cun su mundu, *“chentza de s'indúlliri a s'ispéddiu - cumentis narat cun sabidoria su filòsofu Placidu Cherchi – de imperai sa diversidadi nosta che una ideologia o a dda carrigai segundu s'ora, de barrosia etnocéntrica o de menisprétziu po sei etotu”*.

Bortada in Sardu de sa dott.ssa Bruna Siriu.